

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ АУДИТИ ДОХИЛӢ ДАР ТАШКИЛОТҲОИ БАХШИ ДАВЛАТӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.2010, № 7, мод. 563)

(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354, аз 17.12.2020 № 1747)

Қонуни мазкур муносибатҳои ҷамъиятие, ки дар раванди Ташаккулёбӣ, банақшагирӣ, гузаронидани аудити дохилӣ ва таҳияи ҳисоботи аудиторӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ ба вуҷуд меоянд, танзим менамояд (Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354).

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

- аудити дохилӣ - фаъолияти мустақил ва объективӣ оид ба гузаронидани санҷиш, баҳодиҳӣ ва машваратдиҳии низомҳои идоракунӣ ва дигар низомҳо, ки бо мақсади мусоидат намудан ба фаъолияти қонунӣ, самаранок ва натиҷабахши ташкилотҳои бахши давлатӣ анҷом дода мешавад;

- аудиторӣ дохилӣ - хизматчиҳои давлатӣ, ки аудити дохилиро тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мегузаронад;

- супориши аудиторӣ - супориши муайян барои гузаронидани таҳқиқоти аудитӣ, ки аз амали санҷишӣ ва ё машваратӣ иборат мебошад (Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354);

- мақсади супориши аудиторӣ - таҳияи хулосаи объективӣ ва мустақил оид ба фаъолият ва натиҷаҳои идоракунӣ таваккал, сифати татбиқ ва самарабахшии низомҳои идоракунӣ молиявӣ ва назорат, риояи қонунгузорӣ ва иҷрои нақшаи корхона, муассиса ва ташкилотҳо (Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354);

- намудҳои супориши аудиторӣ - аудити низом, аудити мувофиқат ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, аудити молиявӣ, аудити фаъолият ва аудити технологияи иттилоотӣ (Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354);

- аудити низом - санҷиш ва баҳодиҳии мутобиқат ва самаранокии низомҳои идоракунӣ молиявӣ ва назорати дохилӣ (Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1747);

- аудити мувофиқат ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - санҷиш ва баҳодиҳии мувофиқати фаъолияти ташкилот оид ба риояи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки соҳаи фаъолиятро танзим менамояд;

- аудити молиявӣ - омӯзиш ва таҳлили ҳисоботи молиявӣ ва низомҳои баҳисобгирии объекти аудит, ки ба аудитор имкон медиҳад хулосаи худро оид ба таҳияи шудани ҳисоботи молиявӣ бо риояи талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод кунад;

- аудити фаъолият - санҷиш ва баҳодиҳии барномаҳо, чорабиниҳо, амалиётҳо, инчунин сохти низомҳои ташкилот бо мақсади мутобиқ намудани онҳо ба принципҳои самаранокӣ, даромаднокӣ ва натиҷанокӣ, ки аз ҷониби субъект ва объекти таҳти аудит қарордошта амалӣ карда мешаванд;

- аудити технологияи иттилоотӣ - санҷиш ва баҳодиҳии мувофиқати технологияи иттилоотӣ ва ҳифзи низомҳои бехатарӣ, ки бо мақсади таъмин намудани махфиятнокӣ, пуррагии низом, бехатарӣ ва дастрасии иттилоот гузаронида мешаванд (Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1747).

- ташкилотҳои бахши давлатӣ - корхона, муассиса ва ташкилотҳое, ки ба моликияти давлатӣ тааллуқ дошта, аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд (тақсимкунандагони асосӣ, тақсимкунандагон ва маблағгирандагони буҷетӣ (Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354);

- ёриҳои машваратӣ - пешниҳоди тавсияҳо, хулосаҳо, изҳори ақидаҳо, омӯзиш ва тавзеҳот, ки барои инкишофи ҷараёни идоракунӣ ва назорати таваккал дар ташкилотҳои бахши давлатӣ, таъин гардидаанд (Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354).

Моддаи 2. Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)

Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии

Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад *(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)*.

Моддаи 3. Доираи амал ва мақсадҳои Қонуни мазкур

1. Қонуни мазкур амали аудити дохилоро дар ташкилотҳои бахши давлатӣ муқаррар менамояд *(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)*.

2. Мақсадҳои Қонуни мазкур инҳо мебошанд:

- муайян намудани принципҳои аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ;
- муқаррар намудани механизми татбиқи аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ.

Моддаи 4. Принципҳо ва меъёрҳои аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

Фаъолияти аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, стандартҳои байналмилалӣ аудити дохилӣ амалӣ карда шуда, ба принципҳои ошкорбаёнӣ, қонуният, низоминокӣ ва нақшавӣ асос меёбад. Аудиторҳои дохилӣ фаъолияти худро тибқи талаботи Кодекси одоби касбии аудиторҳо бо риояи принципҳои мустақилият ва бегаразӣ, салоҳият ва касбияти воқеӣ, поквичдонӣ, масъулиятшиносӣ ва махфият амалӣ менамоянд *(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)*.

Моддаи 5. Таъиноти асосии аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

Аудити дохилӣ ба ташкилотҳои бахши давлатӣ дар иҷрои самаранок ва натиҷабароҳи вазифаҳои худ тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳҳои зерин мусоидат мекунад *(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)*:

- 1) Ошкор намудан ва баҳодихии таваккал дар ташкилотҳои бахши давлатӣ;
- 2) Баҳодихии мувофиқат ва самаранокии низоми идоракунии молия ва назорат аз нуқтаи назари:
  - ҳаммонандкунӣ, баҳодихӣ ва идоракунии таваккал аз ҷониби роҳбарияти ташкилотҳои бахши давлатӣ;
  - риоя намудани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, иҷрои уҳдадориҳои шартномавӣ ва ғайришартномавӣ *(Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1747)* ;
  - боэътимод ва ҳаматарафа будани иттилооти дорой аҳамияти иҷтимоӣ;
  - судмандӣ, самаранокӣ ва сарфакорӣ;
  - таъмини амнияти доройҳо ва ҳуҷҷатҳо;
  - иҷрои вазифаҳо ва ноил шудан ба мақсадҳо.
- 3) Таҳия намудани тавсияҳо оид ба такмили фаъолияти ташкилотҳои бахши давлатӣ, инчунин анҷом додани мушоҳидаи иҷрои мувофиқи онҳо *(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)*.

БОБИ 2. АУДИТОРҲОИ ДОХИЛИИ ТАШКИЛОТҲОИ БАХШИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 6. Талабот оид ба таъин намудани аудитори дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

1. Ба вазифаи аудитори дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорой таҳсилоти олиӣ иқтисодӣ ё ҳуқуқшиносӣ, на камтар аз се сол аз рӯи ихтисосаш собиқаи корӣ дошта, инчунин ҷавобгӯи дигар талаботи таҳассусии муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, таъин карда мешавад.

2. Мансаби холии аудитори дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ишғол карда мешавад.

Моддаи 7. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои аудиторҳои дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ

(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)

1. Аудиторҳои дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ чунин ҳуқуқҳо доранд *(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)*:

- гирифтани ва санҷидани ҳамаи ҳуҷҷатҳои зарурӣ ва иттилоот, инчунин аз шахсони мансабдори тақсимкунандагони асосӣ, тақсимкунандаҳо ва маблағгирандагони бучетӣ талаб кардани тавзеҳоти барои гузаронидани аудити дохилӣ зарур (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- гузаронидани санҷиши сохтор ва тарафҳои бо ташкилоти бахши давлатӣ алоқаҳои берунадошта, ки маблағҳои давлатиро истифода ё ихтиёрдорӣ мекунад;

- изҳори мулоҳизаи мустақил оид ба фаъолият ва самаранокии идоракунии молиявӣ ва низоми назорати дохилӣ;

- дар ҳолати пешниҳод накардани ҳуҷҷатҳои зарурӣ ва дигар иттилооти муҳиме, ки ба ташаккули мавқеи воқеии аудитор таъсир мерасонад, аз гузаронидани санҷиш ва ё изҳори мулоҳизаи худ дар ҳисобот худдорӣ намояд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- амалӣ намудани ҳуқуқҳои дигаре, ки дар қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардидаанд.

2. Ҳангоми гузаронидани аудит, аудиторҳои дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ уҳдадоранд аст, ки муқаррароти қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон, меъёрҳои эътирофшудаи байналмилалӣ аудити дохилӣ ва талаботи Кодекси одоби касбии аудиторҳоро риоя намояд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354, аз 17.12.2020 № 1747*).

3. Аз ҷониби аудиторҳои дохилӣ истифода гардидани ҳуқуқи худ бо мақсади расонидани зарар ба шахси дигар, инчунин суиистифода аз ин ҳуқуқҳо дар фаъолияти аудиторӣ манъ аст.

4. Дар амалҳои худ аудиторҳои дохилӣ ўҳдадоранд, ки мустақил, бегараз, салоҳиятнок ва покқандон бошанд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*).

5. Аудиторҳои дохилӣ вазифадоранд аз паҳннамоии иттилооти дар раванди фаъолияти касбӣ ба онҳо дастрасшуда, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонун иҷозат медиҳад, худдорӣ намоянд.

БОБИ 3. МАҚОМИ ВАКОЛАТДОРИ ДАВЛАТӢ ОИД БА АУДИТИ ДОХИЛӢ ДАР ТАШКИЛОТҲОИ БАХШИ ДАВЛАТӢ

(*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*)

Моддаи 8. Ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

(*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*)

1. Мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ (минбаъд - мақоми ваколатдор) Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Ба ваколатҳои мақоми ваколатдор инҳо дохил мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*):

- сиёсати назорати молиявӣ дохилӣ ва аудити дохилиро дар ташкилотҳои бахши давлатӣ дар асоси меъёрҳои эътирофшудаи байнаҳалӣ аудити дохилӣ ва қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва татбиқ менамояд;

- барои гузаронидани аудит, мушоҳидаи идоракунии молиявӣ ва назорат фармон интишор мекунад, ки иҷрои он аз ҷониби ҳамаи ташкилотҳои бахши давлатӣ, ҳатмӣ мебошад;

- ҳар сол таҳқиқоти таҳлилии фаъолияти ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатиро анҷом медиҳад;

- ёри машваратиро барои ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ, вобаста ба дархосташон таъмин менамояд;

- ҳамоҳангсозии фаъолиятро оид ба омӯзонидан, додани сертификат, тақмили ихтисос ва бозомӯзии аудиторҳои дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ анҷом медиҳад;

- тартиб ва усулҳои ташкили санҷиши таҳассусӣ оид ба гирифтани сертификати "Аудитори дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ"-ро муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- Кодекси одоби касбии аудиторони дохилӣ ва стандартҳои миллии аудити дохилиро таҳия ва тасдиқ менамояд (*Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1747*);

- тартиб ва қоидаҳои гузаронидани супоришҳои аудиториро муқаррар менамояд;

- низомнома ва дастурамалҳои мансабии намунавӣ аудиторони дохилиро таҳия ва тасдиқ менамояд;

- ҳамкорию аудити дохилиро бо аудити беруна ва мақомоти назоратӣ санҷишӣ ҳамоҳанг месозад;

- низоми аудити дохило ро дар асоси қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, таъмин менамояд (*Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1747*);

- маҳзани маълумоти воҳидҳои сохтори аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ ва феҳристи аудиторонро, ки бомуваффақият аз санҷиши тахассусии аудиторҳои дохилӣ дар бахши давлатӣ гузаштаанд, пеш мебаранд;

- дар ташкилотҳои бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ надоранд, аудити дохило ро мегузаронанд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- ваколатҳои дигарро, ки хилофи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон намебошанд, анҷом медиҳад.

2. Роҳбарони ташкилотҳои бахши давлатӣ уҳдадоранд, ки дастрасии аудиторони дохилии мақоми ваколатдорро ба ҳамаи ҳуҷҷатҳо ва иттилооте, ки барои гузаронидани аудит, мушоҳидаи идоракунии молиявӣ ва назорат заруранд, таъмин намоянд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354, аз 17.12.2020 № 1747*).

Моддаи 9. Гузориши таҳлилӣ оид ба аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)

1. Ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ ҳар сол, на дертар аз 1 апрел ба мақоми ваколатдор оид ба иҷрои нақшаи аудити соли гузашта гузориши таҳлило ро пешниҳод мекунанд, ки он бояд иттилооти зеринро дар бар гирад (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*):

- супориши аудитори иҷрошуда, ҳолатҳои, ки дар онҳо маҳдудкунии доираи супориши аудиторӣ ҷой доштанд ва сабабҳои эҳтимолии иҷро нашудани нақша (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- ҳулосаҳои асосӣ нисбат ба амали низоми идоракунии молиявӣ ва назорати бахши давлатӣ ва тавсияҳо оид ба такмил додани фаъолияти он;

- ҳолатҳои ошкоршудаи вайрон намудани қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- пешниҳодҳо оид ба рушди аудити дохилӣ.

2. Гузориши таҳлилии солона бояд аз ҷониби роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ тасдиқ карда шавад (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*).

3. Мақомоти ваколатдор ҳар сол, на дертар аз 1 май фаъолияти ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохило ро барои соли гузашта ҷамъбаст намуда, ба Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон гузориши таҳлилӣ пешниҳод мекунанд (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*).

БОБИ 4. ВАЗИФАҲОИ РОҲБАРИ АВВАЛИ ТАШКИЛОТИ БАХШИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ АУДИТИ ДОХИЛӢ

(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)

Моддаи 10. Вазифаҳои роҳбари ташкилотҳои бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ дорад

(Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354)

1. Роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ дорад, барои таъмини фаъолияти он тибқи меъёрҳои дар Қонуни мазкур муқарраргардида ва ба таври дахлдор иҷро намудани вазифаҳои худ нисбат ба аудити дохилӣ масъул мебошад.

2. Ба вазифаҳои роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ дорад, инҳо дохил мешаванд:

- тасдиқи нақшаи солона ва дарозмуддати санҷиш, инчунин нақшаи такмили ихтисоси кормандони воҳиди сохтори аудити дохилӣ;

- тасдиқи нақшаи амалиёти ҷорӣ оид ба иҷрои ҳатмӣ ва саривақтии тавсияҳои дар ҳисоботи аудит пешниҳодгардида;

- қабули қарор оид ба иҷрои ҳатмӣ ва саривақтии тавсияҳои пешниҳоднамудаи аудиторҳо;

- баррасии ҳисоботи таҳлилии солона оид ба гузаронидани аудити дохилӣ;

- пешниҳод намудани иттилоот ба мақомоти дахлдор оид ба қонунвайронкунииҳои ошкоршуда;

- таъмин намудани захираҳои дахлдори моддию техники ва молиявӣ барои татбиқи нақшаи солна ва дарозмуддати аудит (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*).

Моддаи 11. Вазифаҳои роҳбари ташкилоти баҳши давлатие, ки воҳиди сохтории аудити дохилӣ надорад

(*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*)

1. Роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ, ки воҳиди сохтории аудити дохилӣ надорад, барои андешидани тадбирҳои зарурӣ оид ба гузаронидани аудит аз тарафи мақоми ваколатдор масъул мебошад (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*).

2. Корманди ваколатдори мақоми ваколатдор ҳангоми гузаронидани аудит амалҳои худро бо роҳбари ин ташкилот мувофиқа мекунад (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*).

3. Ба вазифаҳои роҳбари ташкилоти баҳши давлатие, ки воҳиди сохтории аудити дохилӣ надоранд, дохил мешаванд (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*):

- мусоидат намудан дар фароҳам овардани шароити зарурӣ барои гузаронидани аудити дохилӣ;
- ба кормандони ваколатдори мақоми ваколатдор пешниҳод намудани иттилооти дархостшудае, ки барои гузаронидани аудит зарур аст (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*);
- иштирок намудан дар арзёбии таваккалҳо;
- тасдиқ намудани нақшаҳои амалиётӣ ва қабул намудани қарорҳои дахлдор оид ба иҷрои зарурӣ ва саривақтии тавсияҳои, ки дар ҳисоботи аудиторӣ пешниҳод шудаанд.

БОБИ 5. ТАЪСИС ВА ФАЪОЛИЯТИ АУДИТИ ДОХИЛӢ ДАР ТАШКИЛОТҲОИ БАҲШИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 12. Тартиби таъсис ва барҳамдиҳии воҳидҳои сохтории аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ

(*Қонуни ЧТ аз 17.12.2020 № 1747*)

Тартиби таъсис ва барҳамдиҳии воҳидҳои сохтории аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд (*Қонуни ЧТ аз 17.12.2020 № 1747*).

Моддаи 13. Доираи амали аудити дохилӣ

1. Доираи амали аудити дохилӣ барои ҳар як ташкилоти баҳши давлатӣ нисбати дигар ташкилот ва сохторҳои (барномаҳои ва лоиҳаҳои) маҳдуд карда мешавад, ки захираҳои онҳо аз ҷониби ташкилотҳои дахлдори баҳши давлатӣ ё ташкилотҳои дигар назорат карда мешавад ва худашон дорои воҳиди сохтории аудити дохилӣ буда, аз Бюҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузори мешаванд.

2. Дар ташкилотҳои баҳши давлатие, ки дар тобеияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ мебошанд ва пурра аз ҳисоби бюҷети маҳаллӣ маблағгузори карда мешаванд, аудити дохилӣ аз ҷониби аудиторҳои дохилии мақомоти маҳаллии молия мувофиқи дастурҳои методии мақоми ваколатдор амалӣ карда мешавад (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*).

3. Ба тақсимкунандагони асосии маблағҳои бюҷетӣ зарур аст, ки ҳангоми банақшагирии фаъолияти воҳидҳои сохтории аудити дохилӣ риояи тобеияти байни ташкилотҳои гуногуни баҳши давлатиро ба инобат гиранд ва ба такроршавии функсияҳои назоратии онҳо бо мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ роҳ надиҳанд.

4. Санҷишҳои сохтор ва тарафҳои беруна нисбат ба ташкилоти баҳши давлатӣ, ки маблағҳои бюҷетиро мегирад, ё ихтиёрдорӣ мекунад, аз рӯи зарурат, баъди тасдиқи сардори воҳиди сохтории аудити дохилӣ ва роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ, инчунин дар асоси мувофиқа бо роҳбарияти ин сохтор ва тарафҳо, гузаронида мешаванд (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*).

5. Сохтор ва тарафҳои, ки дар қисми 4 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, бояд ба фаъолияти ташкилоти баҳши давлатӣ алоқаманд бошанд ё ба сифати тақсимкунандаи асосии маблағҳои бюҷетӣ баромад намоянд ё тақсимкунандаи маблағҳои барномаҳои байналмилалӣ ва фондҳои бошанд, ки дар доираи кӯмаки расмӣ расонида мешаванд (*Қонуни ЧТ аз 23.07.2016 № 1354*).

Моддаи 14. Воҳиди сохтории аудити дохилӣ

1. Воҳиди сохтори аудити дохилӣ ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ ҳисоботдиҳанда ва нисбат ба дигар сохторҳои тобеи тақсимкунандаи асосии маблағҳои бучетӣ дар банақшагирии кори худ, иҷрои аудити дохилӣ ва таҳияи ҳисоботҳои аудиторӣ мустақил мебошад (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*).

2. Воҳиди сохтори аудити дохилӣ оид ба ташкил ва дастгирии низоми назорати дохилии ташкилотҳои баҳши давлатӣ ёрии машваратӣ расонида, нақшаҳои солона ва дарозмуддати фаъолияти гидро бо назардошти нақшаи таълими касбии аудиторҳои дохилӣ таҳия менамояд.

Моддаи 15. Ҷўдадориҳои асосии воҳиди сохтори аудити дохилӣ

Воҳиди сохтори аудити дохилӣ чунин ўҳдадориҳо дорад (*Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1747*) :

- дар асоси баҳодиҳии таваккал нақшаҳои солона ва дарозмуддати гузаронидани аудити дохилиро омода мекунад;
- оид ба мушоҳидаи иҷрои нақшаи солона ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ ҳар семоҳа ҳисобот пешниҳод мекунад;
- оид ба кори иҷрогардида ҳар сол ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ ҳисобот пешниҳод менамояд;
- баҳодиҳии самаранокии низоми назорати дохилӣ ва мувофиқати онро бо мақсадҳои ташкилоти баҳши давлатӣ анҷом медиҳад;
- баҳодиҳии воқеият ва дурустии иттилооти муҳими иҷтимоиро анҷом медиҳад;
- ба мувофиқати фаъолияти сохторҳои таркибии ташкилоти баҳши давлатӣ бо муқаррароти қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳо медиҳад;
- самаранокии фаъолияти ташкилоти баҳши давлатиро оид ба истифодаи маблағҳо, басандагии назорати истифодабарии онҳо ва роҳ надодан ба талафот баҳо медиҳад;
- пешниҳоди гузоришно оид ба натиҷаҳои аудит таъмин менамояд;
- тавсияҳои заруриро барои беҳтар намудани фаъолияти ташкилоти баҳши давлатӣ ва сохторҳои дохилихоҷагии он пешниҳод менамояд;
- кори аудиторҳои дохилии ташкилотҳои тобеъро ҳамоҳанг месозад ва ба онҳо ёрии методӣ ва машваратӣ мерасонад;
- паҳн накардани иттилоотеро, ки ба сирри давлатӣ ё ба дигар сирри бо Қонун ҳифзшаванда тааллуқ дорад, таъмин менамояд;
- дигар ўҳдадориҳоеро, ки аз санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеоянд, иҷро менамояд.

Моддаи 16. ўҳдадориҳои вазифавии сардори воҳиди сохтори аудити дохилӣ

(*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354, аз 17.12.2020 № 1747*)

Сардори воҳиди сохтори аудити дохилӣ чунин ўҳдадориҳои вазифавӣ дорад (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354, аз 17.12.2020 № 1747*):

- нақшаи солона ва дарозмуддати аудитро омода менамояд;
- кори воҳиди сохтори аудити дохилиро барои иҷрои вазифаҳои ба зиммаи он гузошташуда ташкил менамояд;
- мувофиқи меъёрҳо ва методологияи аудити дохилӣ расмиёти аудити дохилиро муайян мекунад;
- мушоҳидаи сифати аудити дохилиро таъмин менамояд;
- ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ оид ба фаъолияти яқсола, аз ҷумла баҳодиҳӣ ба низоми назорати дохилӣ ҳисобот пешниҳод мекунад;
- оид ба ҳама гуна омилҳои ошкоршудаи фаъолияти ғайриқонунӣ ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ иттилоот пешниҳод мекунад;
- барои иҷрои ҳар як супориши аудиторӣ мақсад, доира, давомнокӣ, техника ва захираҳои аудитиро муайян мекунад (*Қонуни ҶТ аз 23.07.2016 № 1354*);
- ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ барои таъин намудани коршиноси таҳсилот ва малакаи махсус доштаро барои гузаронидани аудити дохилӣ пешниҳод менамояд;
- оид ба ҳамаи масъалаҳои аудит ба роҳбари ташкилоти баҳши давлатӣ гузориш пешниҳод менамояд;

- ваколатҳои дигари бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишуда ро иҷро менамояд.

Моддаи 17. Методологияи аудити дохилӣ

Ҳангоми гузаронидани санҷиши аудитӣ қормандони воҳиди сохтории аудити дохилӣ шахси масъулро, ки фаъолияти онро мавриди санҷиш қарор додаанд, хабардор менамоянд ва ба ӯ имконияти муҳокимаи яққояро дар вақти зерин муҳайё менамоянд:

- то оғози фаъолияти аудитори дахлдор - дар бораи мақсад ва доираи супориши банақшагирифтаи аудитори (*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*);

- баъди анҷоми аудит - хулоса ва тавсияҳои пешниҳодшуда ва дар мавриди муносиб додани шарҳу эзоҳ.

Моддаи 18. Бархӯрди манфиатҳо

1. Аудитори дохилӣ набояд ба бархӯрди манфиатҳо роҳ диҳад. Ба қорманди воҳиди сохтории аудити дохилӣ гузаронидани аудит дар ҳолатҳои зерин манъ аст:

- агар дар он қисми объекте, ки аудит гузаронида мешавад, манфиатҳои шахсӣ ва ё амволии ӯ қой дошта бошанд;

- дар давраи гузаронидан ё дувоздаҳ моҳи охир дар қисми объекте, ки аудити дохилӣ гузаронида мешавад, ба сифати қорманд ё қорфармо фаъолият қарда бошад;

- дар ҳолати мавҷудияти дигар ҳолатҳои, ки ба воқеӣ ва ҳолис будани аудиторҳои дохилӣ, ки аз меъёрҳои эътирофнамудаи аудити дохилӣ бармеоянд, таъсир расонад (*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*).

2. Дар ҳолати ба вуҷуд омадани бархӯрди манфиатҳои қорманди воҳиди сохтории аудити дохилӣ бояд роҳбари ташкилоти бахши давлатиро оғоҳ намояд ё дар ҳолати ба бархӯрди манфиатҳои ҳамроҳ будани роҳбари ин ташкилот аз ин хусус роҳбари тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетиро хабардор намояд.

Моддаи 19. Махфияти фаъолияти аудиторҳои дохилӣ

(*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*)

1. Аудиторҳои дохилӣ бояд талаботи паҳн нақардани иттилоотро, ки ба онҳо ҳангоми иҷрои уҳдадориро дастрас шудааст, ғайр аз ҳолатҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, риоя намоянд (*Қонуни ҚТ аз 17.12.2020 № 1747*).

2. Тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон маводи санҷиши хазинадорӣ махфӣ мебошад. Ба дигар шахс додани ҳуҷҷатҳои дахлдор танҳо бо иҷозати хаттии роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, гирифтани он бошад, тибқи қонунгузориҳои мувофиқи Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 20. Мустақилияти аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

(*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*)

Сардори воҳиди сохтории аудити дохилӣ ва ҳамаи аудиторон ба истиснои воҳиди сохтории аудити дохилии мақоми ваколатдор набояд (*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*):

- дорои ваколатҳои иҷроия ё идоракунӣ, вазифаҳо ё уҳдадориро бошанд ба ғайр аз онҳое, ки ба идоракунии вазифаҳои аудити дохилӣ марбутанд (*Қонуни ҚТ аз 17.12.2020 № 1747*);

- набояд дар фаъолияти ҳаррӯзаи ташкилоти бахши давлатӣ иштирок намоянд.

Моддаи 21. Гузориши аудитӣ

1. Гузориши аудитӣ - ҳуҷҷати расмии аудити дохилӣ мебошад, ки аз иттилоот оид ба доираи фарогири ва мақсадҳои супориши аудитори иборат буда, аз ҷумла хулосаҳои воқеӣ ва пешниҳодҳои аудиторро дар бар мегирад (*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*).

2. Баъди анҷом додани санҷиш аудиторҳои дохилӣ ё роҳбари гурӯҳи аудиторони дохилӣ уҳдадоранд дар давоми даҳ рӯз ду нусхаи ҳисобот хаттиро тайёр намоянд, ки як нусхаи он ба роҳбари ташкилоти бахши давлатии санҷидашуда супорида мешавад ва нусхаи дигараш, дар воҳиди сохтории аудити дохилӣ нигоҳ дошта мешавад (*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354, аз 17.12.2020 № 1747*).

3. Шакл, мазмун ва тартиби пешниҳод намудани ҳисоботи аудитӣ дар дастурҳои методии мақоми ваколатдор муайян қарда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 № 1354*).

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 22. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки муқаррароти Қонуни мазкурро риоя намекунад, тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 23. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе,

21 июли соли 2010 № 631

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ НАМОЯНДАГОНИ МАҶЛИСИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Оид ба қабул кардани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ"

Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ" қабул карда шавад.

Раиси

Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон Ш. Зухуров

ш. Душанбе,

16 июни соли 2010, № 122

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ МИЛЛИИ МАҶЛИСИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Оид ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ"

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистонро "Дар бораи аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ" баррасӣ намуда, қарор мекунад:

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ" ҷонибдорӣ карда шавад.

Раиси

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон М.Убайдуллоев

ш. Душанбе,

8 июли соли 2010 № 61